

Munkáslázadás a bihari hegyek közt.

— Felbujtotti oláhok. —

(Saját tudósítónktól.) Vizkereszt napján, egy nappal a román karácsony előtt, véres munkáslázadás tört ki a *Bihari Erdőipar és Mészégető* részvénytársaság lankaszi telepén. Ez a társaság esztendőnkint körülbelül huszonötezer vaggont szállít s hét-nyolcszáz munkást foglalkoztat, akik közül háromszáz-an *Lunkaszon* laknak. Lunkasz Bihar-Bodrosd községtől hat kilométernyire fekszik. Lent a bihari hegyek között. A kis zsúpfedele házikókban majdnem csupa oláh lakik, a kik azonban állandó torzskodásban élnek az ottani zsidókkal. Most is vallási gyűlölködésből pattant ki a lázadás szikrája. Borzalmas munkáslázadás tört ki belőle és a *zendülésben nemcsak a munkások vettek részt, hanem melléjük állt a falu népe.* Csak a csendőrök villámló szuronya félemlítette meg őket, de így is *három áldozata van a munkáslázadásnak.*

A lázadás hétfőn reggel tört ki Lunkasz községben. Itt lakik ugyanis évek óta *Weisz Hermann* vállalkozó, aki nyáron mészégetéssel foglalkozik, télire azonban elbocsátja munkásait. Az idei télen *Weisz* szerződést kötött a *Bihari Erdőipar és Mészégető* részvénytársasággal a fa beszállítására. A szerződés létrejötté azonban sehogyan sem tett szert *Tripp János*nak, a falu bírájának. Nem tetszett pedig azért, mert ő szerette volna elnyerni a pályázatot, amely különben kitűnő üzletnek bizonyult. A falu bírája tehát azon gondolkodott, miképen bosszulhatná meg *Weisz* szerződését. És ekkor eszébe jutott, hogy kiaknázza a falu lakossága és az ott lakó zsidók között uralkodó egyenetlenséget, saját céljának elérésére. Végigjárta a helységet és minden házban lázitott *Weisz* ellen, aki — ugymond — kiuzsorázza őket és az ő zsirjukon meghizik.

— Testvéreim — mondotta — nem szabad megengednetek, hogy a zsidónak jusson ez az üzlet.

A lázításnak meg volt a kívánt eredménye. Január hatodikán kellett volna *Weisz*nek a szállítandó faanyagot átvenni. De az összegyűlt munkások meg se moccsantak. Mellükön összefont karokkal álltak és várták, hogy mi fog történni. Várták a jeladást. Nem kellett sokáig várakozniok. *Weisz* felszólította őket, hogy teljesítsék a kötelességüket, amire előállt egy *Zacharia Mitru* nevű munkás, a zendülők szószólója és ezeket mondta:

— *Nekünk zsidó nem parancsol. Azt tesszük, amit mi akarunk!*

Weisz erre erősebb hangon szólt a munkásokra és rendrentasította *Zachariát*. Ezt várta csak *Zacharia*. Odarohant *Weisz*hoz és *egy bottal hatalmasan fejbeverte*. *Weisz* futva menekült az irodába, ahol bezárkózott. Közben odakiűnn egyre veszedelmesebbé vált a helyzet. A munkások husángokkal, kalapácsokkal és késekkel fölfegyverkezve ott tolongtak az iroda ajtaja előtt és kórusban ordították:

— *Megölünk, te vérszívó!*

Weisz közben a csendőrségre telefonált, ahonnan rövidesen két csendőr jött ki. Velük volt *Böhm Gábor* igazgató és *Székely Jakab* üzemvezető. Most már a csendőrök szőlították föl a tömeget, hogy álljanak munkába. De a feldühödött emberekkel ők sem bírtak. Öklök és botok emelkedtek a levegőbe, *Zacharia* pedig a csendőrök szemeláttára odarohant *Weisz*hoz és *fejbeütötte*. A két csendőr erre megfordult és eltávozott. *Weisz*t, *Böhm*t és *Erdélyi*t ott hagyták a föllázadt munkások között, akiknek dühe ekkor már nem ismert határt. Ebben a percben *Weisz*, *Böhm* és *Erdélyi* a közelben levő keskenyvágyú iparvasuti mozdonyhoz rohantak. Ezen akartak elmenekülni. A munkások azonban utánuk mentek, mire *Erdélyi kétszer visszalőtt az üldözőkre*. Sikerült is fölkapaszkodniok a mozdonyra, amely örült sebességgel indult meg. Valóságos kőzapor zúdult a menekülőkre,

akiket a felbőszült munkások szitkozódva, ordítózva üldöztek. Egy fordulónál azonban a gép kiugrott a sínekből és fölborult. *Böhm*, *Erdélyi*, a fűtő és a gépész még idejekorán kiugrott, a szerencsétlen *Weisz* azonban a kerekek alá került, amelyek *jobb lábát metszették keresztül*. Ekkor már a munkások is odaérkeztek és ütlegelni akarták a szerencsétlen *Weisz*t, aki a *nagy vérvesztéstől elalélt*. De *Tripp* rájuk szólt, hogy ne bántsák, hisz ugyis *halott*. A munkások erre visszamentek a telepre.

Közben értesítették a lázadásról *Halász Elemér* dr. magyarécskei főszolgabíró, akinek intézkedésére tizenhét csendőr ment *Lunkaszra*, *Törő* járásörmester vezetésével. A marcona csendőrlegények látára lecsillapodtak a kedélyek. A csendőrök hat munkást, akikről bebizonyult, hogy *Weisz*t bántalmazták, *letartóztattak*. *Tripp János* ellen pedig *fölbujtás vádja* miatt megindították az eljárást. A lunkaszi lázadásról *Halász* dr. főszolgabíró részletes jelentést küldött *Fráter Barnabás* alispánnak, aki viszont a belügyminiszternek referált.

Ma már teljes a csönd *Lunkaszban*. A munkások legnagyobb része már fölvette a munkát, amelyre tizenhét kakastollas legény ügyel föl. A sebesülteket a *nagyváradi* kórházba szállították. A legsúlyosabb *Weisz* állapota, akinek a lábát valószínűleg amputálni kell. *Böhm Hermann* a karján szenvedett zúzódásokat, míg *Erdélyi Jakab*nak a *combját lötték keresztül*. A csendőrök egyelőre még ott maradnak *Lunkaszon*, mert a nyomozás több napig tart.

Kilépés a Kossuthpártból.

— Ellentét a választói jog miatt. —

(Saját tudósítónktól.) Eleve kétségtelennek látszott, hogy az ellenzék körében sem egyértelmű a fölfogás a legradikálisabb választójog célszerűségéről s a függetlenségi párton is vannak, akik aggodnak, hogy a radikális választójog végzetes rombolásokat fog maga után vonni. Ennek bizonyítéka az is, hogy a mai napon *Paizs Gyula*, a ráczalmási kerület képviselője a *Kossuth-pártból kilépett*, azzal a kifejezett indokolással, hogy a radikális választójognak nem hive.

Az ellenzék, mely buzgósággal igyekezett kihasználni taktikai céljaira a munkapártból történt néhány kilépést, most egyelőre azzal lesz elfoglalva, hogy a saját táborában uralkodó véleményeltérést valamiképen leleplezze. Helyesen jegyezte meg a napokban egy munkapárti korifeus, hogy az ellenzéken a mérsékeltbb kiterjesztési választójognak legalább annyi hívei van, mint ahányan a munkapártból a radikális választójog követelménye miatt kiléptek.

Beavatott körökben úgy tudják, hogy ha az ellenzék, a kormány és a főváros közötti viszony elmérgesítésére számít, szinte csalódní fog, mert a főváros mértékadó körében a higgadtabb fölfogás annyira felülkerekedett, hogy e körökben minden meg fog történni a viszony javítására.

A *Népszavának* legutóbb megadott kolportázsjogot ma a polgármester visszavonta, jelöl annak, hogy méltányolja azt a törekvést, mely szerint a szocialista sajtó izgatásának gát vettessék.

Paizs Gyula kilépését a következő levélben adta tudtára a párt elnökének, *Kossuth Ferenc*nek:

Az idevágó adatok ismeretéből merített azt a meggyőződést vallom, hogy az általános, egyenlő és titkos választói

jog — még az ellenzéki pártok által elfogadott alakjában is — átmenet nélkül megszüntetné a birtokos földművesosztálynak a jelenlegi választók számában mutatkozó arányos és szükséges túlsúlyát és átvinné azt oly társadalmi osztályokra, melyek erre sem a nagyobb politikai megbízhatóság címén, sem állami életünk egyéb érdekeiből folyóan jogos igényt nem tarthatnak. A politikai erőviszonyoknak ilyen eltolódását a nemzet egyetemes érdekei szempontjából szerencsétlenségnek tartanám még az esetben is, ha a radikális választójog révén parlamentáris viszonyaink egészségesebb kialakulását lehetne remélnem. Midőn engem e nagyszabású kérdésben ily mélyreható elmentet választ el attól a programtól, a melyet a Nagyméltóságod vezetése alatt álló függetlenségi Kossuth-párt magáévá tett és amelyhez a legutóbbi pártnyilatkozatok szerint visszavonhatatlanul ragaszkodik — a politikai őszinteség követelményének tartom, hogy a párt kötelékéből kilépjek.

A polgármester válasza Gerliczy Ferenc bárónak.

(Saját tudósítónktól.) Lapunk tegnapi számában vezetőhelyen foglalkoztunk azzal a háboruszkodással, amely *Gerliczy Ferenc* báró karácsonyi cikke nyomán közte és *Lázár György* dr. polgármester között támadt. *Gerliczy* egy-két nap előtt ismét cikket tett közzé, amelyben a polgármester újévi beszédével kapcsolatban működésének eredményeit kritizálta. *Gerliczy* cikkére a polgármester ma terjedelmesen válaszol, sorra veszi az ellene irányuló állításokat és konkrét esetekkel igazolja azok alaptalan voltát. A polgármester válaszát egész terjedelmében közöljük.

A Szegeden január 7-én reggel megjelent lapokban *Gerliczy Ferenc* báró újévi beszédemmel foglalkozván, oly tévedésekbe esik, amelyeket rektifikálni kötelességem. Téves állításait sorra veszem.

Azt állítja *Gerliczy Ferenc* báró ur, hogy az ő működését a város alkotásainál soha nem vettem igénybe. Ez így odaállítva tévedés, mert bizony úgy az egyetem kérdésében, mint a dorozsmai szolgabírósnak Csongrádmegye által tervezett átcsatolása ügyében, valamint legutóbb a budapest-szeged-orsovai gyorsvonatnak harmadosztályú kocsikkal való ellátásának ügyében közbenjárását épen az én javaslatomra igénybe vettük s bizony igénybe vesszük azt ezután is a város minden nagyszabású ügyében.

Azt állítja továbbá, hogy engem a város közügyeiben többször fölkeresett levélileg is, de levelei válasz nélkül maradtak.

Engem, amint arra bizton emlékszem, *Gerliczy Ferenc* báró ur egyszer egy deputáció élén fölkeresett a felsőleányiskola mellett szervezett elemi iskola ügyében s párszor fölkeresett kinevezési ügyben. Ez ügyekben intézkedtem is, tárgyilagosan. Több ízben fölkeresett aztán levélileg is, személyesen is, táviratilag is a *lóversenyekre adandó 2000 korona évi segély*, a *Pálffy-féle gyárnak adandó telek* és a *Gazdasági Egyesület részére kért Mérey-utcai telek* ügyében.

Ezen ügyekben szóval jeleztem álláspontomat, *levélváltásra szükség nem volt*; egyéb ügyekben tudtommal s emlékezetem szerint engem nem keresett föl s levelet sem írt. *Igen szerettem volna és jövőben is szeretném, hogyha a város igen tisztelt képviselője a város fejlődésével járó egyébirányú ügyekben is fölkeresne*; szívesen látom mindig akár személyesen, akár levelét, akár táviratát.